

Форма № 09/18
Затверджена рішенням вченої
ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ І ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ТА ТУРИСТИЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01.2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь магістр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 07 Управління і адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
освітня програма Економіка та управління підприємством. Менеджмент
проектів і консалтинг
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

Мерзюков С.С.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою управління підприємницькою та туристичною діяльністю
протокол № 1 від 29 серпня

Завідувач кафедри Сорока Л.М.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету

Гердова О.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

д. е. н., професор кафедри управління підприємницькою і туристичною діяльністю Захарченко В.І.

Рецензенти програми:

к. екон. н., доц. Сорока Л. М., зав. кафедрою управління підприємницькою і туристичною діяльністю Ізмаїльського державного гуманітарного університету;
к. екон. н., доц. Артюх О. В., доцент кафедри економіки підприємства, обліку і аудиту Ізмаїльського інституту водного транспорту

© Захарченко В.І., 2018

© ІДГУ, 2018

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів:4	Лекції:	
Модулів:1	16	4
Загальна кількість годин: 120	Практичні заняття:	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2	-	-
Семестр: 3	Лабораторні заняття:	
	-	-
Тижневе навантаження (год.):	Семінарські заняття:	
	16	4
- аудиторне:2	Консультації:	
- самостійна робота:6	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	Індивідуальні заняття:	
Мова навчання: українська	-	-
	Самостійна робота:	
	88	112

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент інноваційної діяльності» є теоретико-методичні та практичні аспекти менеджменту інноваційної діяльності.

Метою вивчення дисципліни «Менеджмент інноваційної діяльності» є: формування у студентів системи фундаментальних знань щодо раціональної організації та економічного обґрунтування напрямків інноваційної діяльності підприємств з урахуванням сучасних тенденцій інноваційного розвитку економіки та досягнень управлінської науки.

Передумови для вивчення дисципліни. Теоретичною і методологічною базою вивчення дисципліни є: Економіка підприємства. Маркетинг. Менеджмент. Організація виробництва. Управління витратами. Економіка і організація інноваційної діяльності. Економіка і організація інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки вивчення дисципліни тісно пов'язано з навчальними дисциплінами: «Управління проектною командою», «управління розвитком компанії», «Стратегічне управління», «Управління санацією підприємства».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання:

- сутність інновацій; інноваційної діяльності, процесів, політики, проекту;
- сучасні організаційні форми здійснення інноваційної та інвестиційної діяльності, їх основні етапи та принципи ефективної взаємодії учасників;
- методичні положення та інструментарій оцінювання інноваційного розвитку національних економік, підприємств; світовий досвід державної підтримки інновацій, методи та моделі їх державного регулювання;
- стратегії виходу підприємств з кризового стану на основі впровадження інновацій;

- інструментарій залучення інвестицій в інновації та методичні засади оцінювання результативності інвестування;
- особливості формування ринку наукових розробок та інноваційних ідей в Україні.

2. Уміння:

- обґрунтовувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку з урахуванням потреб та особливостей національної економіки;
- збирати і систематизувати маркетингову інформацію для відбору цільових ринків, вимірювання і прогнозування попиту, позиціонування інноваційного товару;
- оцінювати стан, динаміку, ефективність використання інноваційного потенціалу підприємства та обґрунтовувати пріоритетні напрямки його нарощення;
- розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення щодо забезпечення ефективності інноваційного розвитку суб'єктів господарювання;
- ідентифікувати та оцінювати ризики інноваційної діяльності, а також контролювати їхній рівень засобами ризик-менеджменту;
- економічно обґрунтовувати вибір способу охорони прав інтелектуальної власності підприємства.

3. Комунікація:

- зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються;
- використання державної мови у професійній діяльності;
- практикувати дотримання етичних принципів ведення дискусій та оприлюднення результатів наукової праці.

4. Автономність та відповідальність:

- прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування;
- відповідальність за розвиток професійного знання і практик, оцінку стратегічного розвитку команди;
- здатність до подальшого навчання.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Теоретичні засади та сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки.	4	2	2				16	2	2					22
2.	Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності.	8	4	4				17	2	2					22
3.	Управління інноваційним	6	2	4				17	2		2				22

	розвитком підприємства.													
4.	Моніторинг інновацій інформаційне забезпечення менеджменту інноваційної діяльності.	6	4	2			17	2		2				23
5.	Комплексне оцінювання ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства.	8	4	4			17							19
Проміжний контроль							4							4
Разом:		32	16	16			88	8	4	4				112

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Теоретичні засади та сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки

Характеристика інноваційних процесів. Визначення інноваційних процесів. Циклічна концепція розвитку інновацій. Поняття інноваційного циклу. Класифікація інновацій за місцем їх походження, здійснення та впливу на соціально-економічні процеси. Основні етапи та стадії інноваційного процесу. Моделі інноваційного процесу.

Економічні теорії інноваційного розвитку. Сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки. інноваційні кластери і економічний розвиток; вплив технологічних укладів на економічний розвиток.

Особливості організаційних форм забезпечення інноваційної діяльності. Організаційно-управлінські структури, їх характеристики та шляхи підвищення ефективності. Засоби ефективного впровадження інновацій. Форми технологічної кооперації, їх роль в інтелектуалізації економіки. Перспективи розвитку. Складові елементи фінансової стратегії підприємства. Джерела і види фінансування інноваційної діяльності. Лізингове фінансування та його особливості Фінансове забезпечення науково-технологічних розробок.

Тема 2. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності

Мета та принципи регулювання державної інноваційної політики. Основні принципи державної інноваційної політики. Інновації як об'єкт державної політики. Типи державної інноваційної політики: інноваційна політика "технологічного поштовху", інноваційна політика ринкової орієнтації, інноваційна політика соціальної орієнтації, інноваційна політика, яка націлена на зміну економічної структури господарського механізму. Система державного регулювання інноваційної діяльності.

Змістова характеристика інноваційної політики підприємства. Місце інноваційної політики підприємства в загальній стратегії розвитку. Складові елементи інноваційної політики підприємства. Прогнозування і планування інноваційної діяльності підприємств. Етапи планування інноваційної діяльності.

Тема 3. Управління інноваційним розвитком підприємства

Основи управління інноваційними процесами. Інновації та інноваційний процес. Види інноваційного процесу. Фази інноваційного процесу. Організаційна структура управління підприємством. Організація управління інноваціями на підприємстві. Впровадження інновацій як стадія інноваційного процесу. Шляхи вдосконалення інноваційної діяльності

підприємства. Ефективність інноваційної діяльності. Удосконалення інноваційної діяльності як основа досягнення стратегічного конкурентної переваги підприємства.

Управління інноваційним розвитком підприємства.

Теоретичні основи управління інноваційним розвитком підприємства. Особливості стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства. Характеристика напрямків розвитку підприємства у нестабільному ринковому середовищі. Характеристика стадій стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства. Обґрунтування вибору напрямків інноваційного розвитку. Стратегічні альтернативи та вибір інноваційної стратегії.

Тема 4. Моніторинг інновацій та інформаційне забезпечення менеджменту інноваційної діяльності

Теоретичні і практичні засади моніторингу інновацій. Статистика науково-технологічної та інноваційної діяльності. Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства: загальні положення. Склад інформації для створення наукомісткої високотехнологічної продукції. Інформаційні ресурси: можливості оцінки. Перспективи розвитку інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства.

Основні поняття маркетингу інновацій. Маркетингова петля якості інновацій. Особливості створення інновацій на підприємстві. Засоби та методи створення інновацій. Доцільність виробництва певного виду продукції. Формування попиту на інновації та засоби його відображення.

Тема 5. Комплексне оцінювання ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства

Техніко-технологічний стан підприємства та показники його оцінки. Напрямки технічного розвитку підприємства. Здатність підприємства до технологічних змін. Ефективність впровадження нової техніки та технології. Методичні основи оцінки інноваційного потенціалу підприємства.

Сутність та основні види інноваційних проектів. Обґрунтування доцільності впровадження інноваційного проекту. Моніторинг інноваційного проекту і методики його оцінки. Методи оцінки ефективності інноваційних проектів.

Методологічні основи оцінки ефективності. Оцінка доцільності інвестицій в умовах ризику. Методичні основи оцінки інноваційних ризиків. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності

Роль і вплив інтелектуального капіталу в сучасній економіці. Методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності. Вдосконалення процесів передачі об'єктів інтелектуальної власності. Комерціалізація науково-технічних розробок в університеті.

5.2. Тематика семінарських (практичних, лабораторних) занять.

Тема 1. Теоретичні засади та сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки.

Тема 2. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності.

Тема 3. Управління інноваційним розвитком підприємства.

Тема 4. Моніторинг інновацій та інформаційне забезпечення менеджменту інноваційної діяльності.

Тема 5. Комплексне оцінювання ефективності управління інноваційною діяльністю підприємства.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студента (далі – СРС) як невід'ємна складова освітнього процесу у вищому навчальному закладі є однією з форм оволодіння навчальним матеріалом поза

межами аудиторної роботи, в час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Кожен вид самостійної роботи фіксується в академічному журналі окремою графою. Результативність виконання конкретних завдань для СРС оцінюється в балах від «0» до «5» і фіксується в академічному журналі. СРС може містити крім обов'язкової складової, ще й вибірково. Обов'язкова складова СРС передбачає опанування програмного матеріалу дисципліни. Вибіркова складова передбачає виконання завдань, які студент вибирає з метою підвищення свого професійного рівня, особистого рейтингу.

Загальний обсяг СРС з дисципліни «Менеджмент інноваційної діяльності» становить 88 год. (112 год.).

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з дисципліни «Менеджмент інноваційної діяльності»:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- підготовка до семінарських занять;
- вивчення окремих питань, що винесені на самостійне опрацювання;
- пошукова робота з електронними джерелами;
- підготовка і написання рефератів;
- підготовка студентів до проведення поміжного (модульного) контролю та заліку.

Розподіл годин на виконання СРС

№з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	5 (2) год.
2.	Підготовка до семінарських занять	18 (2) год.
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	4(4) год.
4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в тому числі конспектування за заданим планом	48(88) год.
5.	Робота з інтернет-ресурсами	3 (10)год.
6.	Підготовка і написання рефератів	10 (10)год.

Завдання для самостійної роботи студентів

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми звітності
Тема 1. Основи теорії управління потенціалом підприємства	<p><i>Перелік питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика інноваційних процесів. 2. Визначення інноваційних процесів. 3. Циклічна концепція розвитку інновацій. 4. Поняття інноваційного циклу. 5. Класифікація інновацій за місцем їх походження, здійснення та впливу на соціально-економічні процеси. 6. Основні етапи та стадії інноваційного процесу. 7. Особливості організаційних форм забезпечення інноваційної діяльності. 8. Організаційно-управлінські структури, їх характеристики та шляхи підвищення ефективності. 9. Засоби ефективного впровадження інновацій. 	16 (22)	Конспект, опитування

	<ul style="list-style-type: none"> 10. Форми технологічної кооперації, їх роль в інтелектуалізації економіки. 11. Перспективи розвитку. 12. Складові елементи фінансової стратегії підприємства. 13. Джерела і види фінансування інноваційної діяльності. 14. Лізингове фінансування та його особливості 15. Фінансове забезпечення науково-технологічних розробок. 		
<p>Тема 2. Управління трудовий потенціалом підприємства та його оцінювання</p>	<p><i>Перелік питань:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Типи державної інноваційної політики: інноваційна політика "технологічного поштовху", інноваційна політика ринкової орієнтації, інноваційна політика соціальної орієнтації, інноваційна політика, яка націлена на зміну економічної структури господарського механізму. 2. Система державного регулювання інноваційної діяльності. 3. Змістова характеристика інноваційної політики підприємства. 4. Місце інноваційної політики підприємства в загальній стратегії розвитку. Складові елементи інноваційної політики підприємства. 5. Прогнозування і планування інноваційної діяльності підприємств. 	17 (22)	Конспект, відповіді питання
<p>Тема 3. Оцінювання вартості бізнесу</p>	<p><i>Перелік питань:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Основи управління інноваційними процесами 2. Інновації та інноваційний процес. 3. Види інноваційного процесу. Фази інноваційного процесу. 4. Організаційна структура управління підприємством. 5. Організація управління інноваціями на підприємстві. 6. Впровадження інновацій як стадія інноваційного процесу. 7. Шляхи вдосконалення інноваційної діяльності підприємства. 8. Ефективність інноваційної діяльності. 9. Особливості стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства. 10. Характеристика напрямків розвитку підприємства у нестабільному ринковому середовищі. 11. Характеристика стадій стратегічного управління інноваційним розвитком 	17 (22)	Конспект, опитування , перевірка огляду джерел з теми

		<p>підприємства.</p> <p>12. Обґрунтування вибору напрямів інноваційного розвитку.</p> <p>13. Стратегічні альтернативи та вибір інноваційної стратегії.</p>		
Тема Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства	4.	<p><i>Перелік питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні і практичні засади моніторингу інновацій. 2. Статистика науково-технологічної та інноваційної діяльності. 3. Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства: загальні положення. 4. Склад інформації для створення наукомісткої високотехнологічної продукції. 5. Основні поняття маркетингу інновацій. 6. Маркетингова петля якості інновацій. 7. Особливості створення інновацій на підприємстві. 8. Засоби та методи створення інновацій. 9. Доцільність виробництва певного виду продукції. 10. Формування попиту на інновації та засоби його відображення. 	17 (23)	Конспект, відповіді, проблемні питання
Тема Управління розвитком підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови	5.	<p><i>Перелік питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Техніко-технологічний стан підприємства та показники його оцінки. 2. Напрямки технічного розвитку підприємства. 3. Здатність підприємства до технологічних змін. 4. Ефективність впровадження нової техніки та технології. 5. Методичні основи оцінки інноваційного потенціалу підприємства. 6. Сутність та основні види інноваційних проектів. 7. Обґрунтування доцільності впровадження інноваційного проекту. 8. Оцінка доцільності інвестицій в умовах ризику. 9. Методичні основи оцінки інноваційних ризиків. 10. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності. 11. Роль і вплив інтелектуального капіталу в сучасній економіці. 12. Методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності. 13. Вдосконалення процесів 	17 (19)	Конспект, опитування, перевірка огляду Інтернет джерел

	передачі об'єктів інтелектуальної власності. 14. Комерціалізація науково-технічних розробок в університеті.		
	Підготовка до проміжного модульного контролю	4(4)	
Разом:		88(112)	

Тематика рефератів:

1. Становлення та розвиток венчурного підприємництва в країнах Заходу.
2. Особливості технологічних парків Японії та Китаю.
3. Досвід функціонування науково-технологічних парків в країнах Європи.
4. Організаційні форми інноваційного підприємництва в Україні.
5. Організаційні форми інноваційного розвитку.
6. Комерціалізація нововведень та інноваційний продукт.
7. Використання засобів маркетингу в інноваційному менеджменті.
8. Кон'юнктура ринку й аналіз попиту на інноваційний продукт.
9. Особливості збору та обробки інформації для інноваційних проектів.
10. Зовнішні та внутрішні джерела інформації для інноваційного проекту.
11. Позабюджетні форми підтримки (фінансування) інноваційної діяльності.
12. Методи фінансування інноваційної діяльності в зарубіжних країнах.
13. Методика оцінки джерел фінансування інноваційних проектів.
14. Оцінка ефективності інвестицій в інноваційний проект.
15. Показники, які використовують для оцінки ефективності інновацій.
16. Методика визначення рівня ризику інноваційного проекту.
17. Труднощі, які пов'язані з комерціалізацією результатів інноваційної діяльності.
18. Досвід розвинутих країн у комерціалізації результатів інноваційної діяльності.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю: усне опитування

6.2. Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота

6.3. Форми підсумкового контролю: залік

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи демонстрування результатів навчання: усні відповіді, письмове розв'язання типових завдань, письмове виконання модульної контрольної роботи, конспект питань що виносяться на самостійне вивчення.

Задачі для самостійного розв'язання:

Розв'язання задач виконується у зошитах, які здаються на перевірку

Задача 1

Проаналізувати ступінь оновлення випуску продукції внаслідок впровадження інновацій у виробництво у звітному періоді за даними таблиці.

Таблиця

Показники	План	Факт
Кількість видів продукції	86	94
В т. ч. інноваційних	22	18
Обсяг виробництва продукції у гуртових цінах підприємства, тис. грн.	4900	5000
В т.ч. інноваційних видів	1620	1280

Задача 2

Консервним заводом заплановано виготовити у плановому році 110 тис. банок консервів, у тому числі за допомогою використання інноваційної технології консервування - 65% від загальної кількості. Ціна звичайної одиниці продукції 15 грн., а до ціни продукції інноваційної технології консервування встановлена надбавка 20% ціни звичайної одиниці продукції.

Визначити коефіцієнт сортності по заводу у плановому році та його зміну у порівнянні зі звітним, при умові, якщо у звітному році коефіцієнт сортності становить 0,96.

Задача 3

Оберіть один із трьох доцільних варіантів реалізації інноваційних проектів за десятибальною методикою оцінки

Найменування критерію	ВІ
Орієнтовна ціна інновації	40
Можливість забезпечення існуючими технічними умовами	30
Потреба ринку	30
Всього	

Критерії	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	ВІ
Орієнтовна ціна інновації, тис. грн	630	600	650	
Встановлена оцінка				
Розрахунок балів				
Можливість забезпечення наявними технічними умовами (експертна оцінка)	5	2	7	
Розрахунок балів				
Потреба ринку (експертна оцінка)	6	8	4	
Встановлена оцінка				
Розрахунок балів				
Сумарна бальна оцінка				

Задача 4

Для виконання виробничої програми з виготовлення однотипних виробів для бригади за нормативом були встановлені витрати металу 43,2 т за рік. Гуртова ціна запланованих за рік виробів становить 148 тис. од. продукції. Пряма відрядна заробітна плата заробітної плати в структурі гуртової ціни на 1 виріб становить 35%. Витрати металу на один виріб становлять 216 кг. Менеджерами та технологами були впроваджені інноваційні заходи, які дають можливість добитися економії металу на 1%.

Визначити на яку суму має збільшитися відрядна заробітна плата бригади при виготовленні понадпланових виробів, які можуть бути виготовлені із зекономленого металу.

Задача 5

Оберіть один із трьох доцільних варіантів реалізації проектів за 10-бальною методикою оцінки

Найменування критерію	ВІ
Фінансова вартість	450
Термін окупності	250
Проектні ризики	300
Всього	

Критерії	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	ВІ
Фінансова вартість, млн. грн	2	4	5	
Встановлена оцінка				

Розрахунок балів				
Термін окупності, років	2	3	5	
Розрахунок балів				
Проектні ризики (експертна оцінка)	8	7	5	
Встановлена оцінка				
Розрахунок балів				
Сумарна бальна оцінка				

Задача 6

У базовому періоді підприємство виготовило 120 тис. од. продукції, собівартість одиниці якої становила 4,5 грн. Щорічні інвестиції у виробництво продукції становлять 25 тис. грн. У звітному періоді була запущена нова технологічна лінія, вартість якої становить 100 тис. грн., що дала змогу знизити собівартість одиниці продукції на 15 коп. При цьому передбачається збільшення кількості виготовленої продукції на 15 %. Розрахуйте річний економічний ефект від впровадження інновацій та порівняйте його з показником нормативної економічної ефективності.

Задача 7

Європейське підприємство виявило намір придбати ліцензію на виготовлення інноваційної продукції у вітчизняного товаровиробника строком дії 10 років. За умови виготовлення інноваційної продукції виробничими потужностями європейське підприємство може виготовити до 25 000 одиниць на рік, при цьому необхідний обсяг інвестицій для освоєння нового способу виготовлення продукції становить 500 тис. дол., а економія поточних витрат у розрахунку на одиницю продукції становить 55 дол. Нова технологія виготовлення інноваційної продукції може бути освоєна європейським підприємством впродовж одного року. Пропонована винагорода для вітчизняного підприємства внаслідок продажу ліцензії становить 30% від загальної суми прибутку ліцензіата. При цьому сукупні витрати щодо підготовки та продажу ліцензії становитимуть близько 600 тис. грн.

Обґрунтуйте доцільність продажу та дайте оцінку ефективності продажу ліцензії вітчизняним підприємством.

Задача 8

Підприємство «Авто» планує придбати автоматичну мийку для машин. При цьому витрати на придбання, встановлення та пусконаладжувальні роботи становлять 322 тис. грн. Очікувана тривалість експлуатації автомийки становить 7 років. Очікуваний річний прибуток наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Рік	1	2	3	4	5	6	7
Грошовий потік	69000	115000	138000	138000	69000	46000	46000
Амортизація	46000	46000	46000	46000	46000	46000	46000
Прибуток	23000	69000	92000	92000	23000	--	--

На кінець сьомого року експлуатації залишкова вартість мийки становитиме декілька гривень. Підприємство «Авто» класифікує свої проекти так:

Норма дохідності, що вимагається	
Низький ризик	20 %
Середній ризик	30 %
Високий ризик	40 %

Проект встановлення автоматичної автомийки вважається таким, що має середній рівень ризику. Необхідно прийняти рішення щодо доцільності реалізації даного проекту.

Задача 9

Підприємство «АВС» планує придбати технологічну лінію по виробництву валів. Вартість одного валу 276 гривень. При цьому змінні витрати у перерахунку на один вал становлять

184 гривень, постійні витрати (оренда, комунальні платежі, заробітна плата та ін.) - 11500000 гривень на місяць. Необхідно визначити при якому мінімальному обороті це придбання окупиться.

Задача 10

Підприємство «Старт» розглядає доцільність придбання нової технологічної лінії. На ринку є дві моделі з такими параметрами:

	Технологічна лінія 1	Технологічна лінія 2
Ціна	21850	29900
Генерований річний дохід	4830	5175
Строк експлуатації, років	8	12
Ліквідаційна вартість	1150	1840
Очікувана норма прибутку, %	11	11

Необхідно прийняти рішення щодо доцільності придбання технологічної лінії.

Задача 11

Підприємство розглядає інвестиційну пропозицію вартістю 1840 тис. грн. Необхідно розрахувати очікуване значення КРУ, стандартне відхилення та коефіцієнт варіації за умови 10 відсоткового значення вартості капіталу за припущення, що грошові потоки є незалежними у періодах.

Ймовірність	Рік 1 Чистий грошовий потік (тис. грн.)	Рік 2 Чистий грошовий потік (тис. грн.)
0,2	920	690
0,3	1150	920
0,3	1380	1150
0,2	1610	1380

Задача 12

Підприємство «Дарт» має намір вийти на ринок з новим продуктом. Реалізація цього проекту коштуватиме 414 тис. грн. Обладнання буде використовуватися впродовж 4 років і не матиме залишкової вартості. Щорічний обсяг продажу упродовж цих років планується на рівні 13800 одиниць. Ціна продажу продукту становить 138 грн, а змінні витрати - 83 грн на одиницю продукту. Додаткові фіксовані витрати становитимуть 115 тис. грн.

Необхідно розрахувати чисту теперішню вартість; процентне значення погіршення кожного з показників до тієї межі, за якою проект стає неприйнятним.

Задача 13

Величина початкових інвестицій по проекту становить 41,4 тис. грн; очікувані доходи: у перший рік - 3450 грн, у наступні роки - 8280 грн щорічно. Необхідно прийняти рішення щодо доцільності реалізації даного проекту за умови, що вартість капіталу 10 %.

Задача 14

Підприємство планує придбати обладнання вартістю 46000 гривень. При цьому річна економія від встановлення цього обладнання становитиме 11500 гривень, тривалість експлуатації становитиме 5 років, залишкова вартість становитиме 2300 гривень. Показник норми дохідності становить 10 %.

Необхідно розрахувати показник МРУ для даного проекту.

Задача 15

Проаналізувати ефективність проекту, визначити період окупності в основі котрого покладено визначення середньої величини приведеної вартості грошового потоку, початкові інвестиції якого складають 80 тис. грн., дисконтна ставка 25 %, а очікувані чисті грошові потоки за роками такі:

Таблиця

Грошові потоки інноваційного проекту

l, роки	C^тис. грн
1	10
2	20
3	30
4	40
5	50
6	60

Задача 16

Проаналізувати ефективність проекту, визначити період окупності проекту кумулятивним способом, початкові інвестиції якого складають 80 тис. грн., дисконтна ставка 30 %, а очікувані чисті грошові потоки за роками такі:

Таблиця

Грошові потоки інноваційного проекту

l, роки	C^тис. грн
1	10
2	20
3	30
4	40
5	50
6	60

Задача 17

Проектний інститут розробляє технологічний процес (потоківу лінію) виробництва споживчих товарів. Вартість проектних робіт - 15 % сукупної вартості технологічного устаткування (520 тис. грн) та монтажу виробничого обладнання (80 тис. грн) Термін експлуатації потоківу лінії - 5 років. Передбачається застосування лінійної амортизації основних засобів та нематеріальних активів до нульової залишкової вартості. Ліквідаційна вартість обладнання відсутня.

Передбачається виготовлення проектної документації, технічних засобів та монтажу обладнання протягом одного року.

Освоєння проектного технологічного процесу дасть змогу виробляти щорічно 450 одиниць продукції за ціною 4 тис. грн. Змінні витрати на одиницю продукції прогнозуються в сумі 2,1 тис. грн, постійні - 27 тис. грн на рік.

Розрахуйте майбутній грошовий потік. Ставка оподаткування прибутку підприємства - 18 %.

Задача 18

Розрахуйте економічний ефект від використання нової технології потоківу лінії виробництва шкарпеток. Термін експлуатації проекту - 5 років. Сума проектних витрат 570 тис. грн. Щорічний грошовий потік 368,55 тис. грн. Необхідна ставка прибутковості підприємства на вкладений капітал - 25 %.

Задача 19

Розроблено два варіанти проекту розширення виробництва на заводі за рахунок впровадження нової технологічної лінії виробництва згущеного молока. Перший передбачає з більш раннім випуском продукції, але більшою кошторисною вартістю. Строк впровадження однаковий в обох варіантах - 3 роки.

Перший варіант: вартість становить - 80 тис. грн.; плановий розподіл за роками такий: 1-й рік - 25 тис. грн.; 2-й - 20; 3-й - 35 тис. грн.

Другий варіант: вартість за договірними цінами становить - 95 тис. грн., у тому числі за роками: 1-й - 35 тис. грн.; 2-й - 25; 3-й - 35 тис. грн.

Визначити, який варіант проекту більш економічний і яка величина економічного ефекту може бути одержана в результаті переміщення інвестицій на більш пізніші строки. Дисконтна ставка 25 %.

Задача 20

Потужність діючого заводу 80 тис. м збірного залізобетону в рік. Потреба в цих виробках зростає до 150 тис. м в рік. Забезпеченість залізобетонними виробами може бути вирішена тільки шляхом нового виробництва або реконструкції і розширення діючого заводу.

Вартість нового заводу 10,5 млн. грн., реконструкції і розширення діючого підприємства - 6,9 млн. грн. При новому виробництві собівартість одиниці продукції складає 95 грн., при реконструкції - 126 грн., замість 142 грн. на діючому заводі до його реконструкції. Галузевий нормативний коефіцієнт ефективності 0,19. Знайти найбільш ефективний варіант проектного рішення.

Задача 21

Згідно даних таблиці проведіть розрахунок зваженої оцінки критеріїв за методом SPACE, з використанням довірчих інтервалів, для компанії «Магнат». Побудуйте трикутник рекомендованої стратегії за методом SPACE. Зробіть відповідні висновки.

Критерії	Оцінка балів	Вага	Зважена оцінка, балів
Рентабельність вкладеного капіталу	2-7	0.4	?
Стабільність отримання прибутку	3-9	0.4	?
ліквідність	2-6	0.2	?
Фінансова сила підприємства - ФС			?
Частка підприємства на ринку	1-5	0.5	?
Можливості активного впливу на рівень цін і витрат	2-5	0.2	?
Рентабельність продажу	3-6	0.3	?
Конкурентоздатність підприємства - КП			?
Характеристика конкурентної ситуації	7-5	0.6	?
Стадія життєвого циклу галузі	6-6	0.3	?
Залежність розвитку галузі від кон'юктури	6-3	0.1	?
Привабливість галузі - І	[С		?
Тривалість життєвого циклу галузі	5-9	0.2	?
Ступінь інновативності галузі	1-5	0.6	?
Маркетингові та рекламні можливості	2-6	0.2	?
Стабільність галузі - СГ			?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Економічне забезпечення управління інноваційним розвитком маркетингової діяльності підприємства має відповідати таким принципам:

1. Принцип пріоритету споживача над виробником.
 2. Принцип субсидіарності.
 3. Принцип новизни.
 4. Принцип соціальної спрямованості інновацій.
2. Ідея інновацій - це:
1. Певний варіант ринкової поведінки організації.
 2. Найбільш загальне уявлення про товар, який підприємство могло б запропонувати ринку.
 3. Варіант щодо отримання максимального прибутку підприємством.
 4. Певний варіант узгодження інноваційного потенціалу підприємства із новими викликами ринку.

3. Джерела ідей інновацій - це:
 1. Результати ситуаційного й імітаційного моделювання поведінки споживачів.
 2. Результати маркетингових ринкових досліджень.
 3. Результати аналізу діяльності конкурентів.
 4. Усі відповіді вірні.
4. Критеріями оцінки інновацій не можуть бути:
 1. Місткість ринку.
 2. Потенційна тривалість життєвого циклу нової продукції.
 3. Ступінь ризику і можливість запобігання йому.
 4. Вимоги нормативних актів щодо впровадження інновацій.
 5. Розроблення задуму інновації - це:
 1. Вивчення місткості ринку.
 2. Аналіз розробок у галузі науки і техніки.
 3. Виражена в зрозумілій для споживачів формі ідея інновації і його перевірка.
 4. Ситуаційне та імітаційне моделювання поведінки споживачів.
 6. Формування критеріальної бази для оцінки альтернатив маркетингових інноваційних рішень необхідно здійснювати через:
 1. Критерії оцінювання рівня ризику та якості маркетингового інноваційного рішення.
 2. Критерії оцінювання рівня прибутковості та якості маркетингового інноваційного рішення.
 3. Критерії оцінювання рівня рентабельності та ризику маркетингового інноваційного рішення.
 4. Критерії оцінювання рівня споживчої прихильності та ризику маркетингового інноваційного рішення.
 7. Які існують напрямки інноваційного розвитку відповідно до стратегічної спрямованості?
 1. Збалансованого, наступального, захищаючого, абсорбуючого інноваційного розвитку.
 2. Локального, глобального інноваційного розвитку.
 3. Стратегічного, оперативного, тактичного інноваційного розвитку.
 4. Довгострокового, середньострокового, короткострокового інноваційного розвитку.
 8. Який напрямок інноваційного розвитку характеризує збитковість для підприємства-інноватора та прибутковість для споживача?
 1. Ефект чорного кола.
 2. Ефект іміджу.
 3. Ефект симпатій споживача.
 4. Всебічні переваги.
 9. Який напрямок інноваційного розвитку характеризує прибутковість для підприємства-інноватора та збитковість для споживача?
 1. Ефект чорного кола.
 2. Ефект іміджу.
 3. Завоювання симпатій споживача.
 4. Всебічні переваги.
 10. Зіставлення ринкових можливостей і загроз із сильними і слабкими сторонами діяльності підприємства використовується у:
 1. GAP - аналізі.
 2. STP - аналізі.
 3. SWOT - аналізі.
 4. Матриці БКГ.
 11. Варіант глибокого впровадження на ринок передбачає:
 1. Розширення ринку через охоплення нових сегментів у тих же регіонах.

2. Пропонування на нових ринках нових товарів, які розвивають традиційні напрямки діяльності підприємства.
3. Використання цінових стратегій.
4. Поповнення своєї номенклатури виробами, які з техніко-технологічного та маркетингового погляду схожі на наявні товари.
12. Варіант розширення меж ринку передбачає:
 1. Розширення ринку через охоплення нових сегментів збуту тих же регіонах.
 2. Пропонування на нових ринках нових товарів, які розвивають традиційні напрямки діяльності підприємства.
 3. Використання цінових стратегій.
 4. Поповнення своєї номенклатури виробами, які з техніко-технологічного та маркетингового погляду схожі на наявні товари.
13. Диверсифікація виробництва і збуту передбачає:
 1. Розширення ринку через охоплення нових сегментів збуту тих же регіонах.
 2. Пропонування на нових ринках нових товарів, які розвивають традиційні напрямки діяльності підприємства.
 3. Використання цінових стратегій.
 4. Поповнення своєї номенклатури виробами, які з техніко-технологічного та маркетингового погляду схожі на наявні товари.
14. Оцінку і попередній вибір найбільш перспективних напрямків інноваційного розвитку здійснюють з позицій:
 1. Вимог ринку та вимог споживачів.
 2. Прибутковості та витрат.
 3. Підприємства-інноватора та споживача інновацій.
 4. Ресурсозабезпеченості, ресурснезалежності та зменшення ресурсоемності.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» – для семестрових екзаменів, курсових робіт (проектів) і виробничих практик; «зараховано», «не зараховано» – для заліків і навчальних практик). Шкала переведення балів подана в таблиці 1.

Таблиця 1.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою	
	екзамен	залік
90-100	відмінно	зараховано
89-70	добре	
51-69	задовільно	
26-50	незадовільно	не зараховано
1-25		

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний та проміжний контроль.

Критерії оцінювання поточного та проміжного контролю визначаються Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в умовах ЄКТС, яке прийнято в університеті із урахуванням вагових коефіцієнтів:

– поточного контролю:

для дисциплін, що завершуються заліком – 0,7;

– проміжного контролю:

для дисциплін, що завершуються заліком – 0,3.

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням рекомендується застосовувати наступні рівні навчальних досягнень студентів (табл. 2):

Таблиця 2.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	89....70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдань
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Досягнення студентів на семінарських заняттях, а також виконані ними індивідуальної та самостійної роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5». Критерії оцінювання наводяться у таблиці 3.

Таблиця 3.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому

	обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Після завершення вивчення дисципліни викладач виводить середньозважений бал, що переводиться у 100-бальну шкалу (див. таблицю 4.) з відповідним ваговим коефіцієнтом.

Таблиця 4.

**Таблиця переведення середньозваженого балу
за 100-бальною шкалою**

<i>100- бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100- бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100- бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100- бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100- бальна</i>	<i>сер. бал</i>
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,96–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,93–2,95	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,90–2,92	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,87–2,89	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,84–2,86	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,81–2,83	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,78–2,80	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,77	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18

82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

Підрахунки середньозваженого балу здійснюються з точністю до другого знака після коми. За таблицею 4 визначають кількість балів за 100-бальною шкалою, яку множать на ваговий коефіцієнт – 0,7 і отримують кількість балів за поточний контроль. Кількість балів за поточний контроль округлюють до цілих.

Кількість балів, отриманих студентом за поточний контроль, виставляється викладачем у відповідній графі академічного журналу до проведення проміжного контролю.

8.3. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою від «0» до «30» – для дисциплін, викладання яких завершується заліком.

Загальна оцінка за модульну контрольну роботу є середнім арифметичним оцінок за кожне питання/завдання, яка переводиться за 100 бальною шкалою (табл. 4.) та множиться на коефіцієнт 0,3.

8.4. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні рівня опанування студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ними певних видів робіт, зазначених у робочій програмі навчальної дисципліни.

Оцінка за семестр з дисципліни, з якої передбачений залік, виставляється після закінчення її вивчення (до початку екзаменаційної сесії) за результатами поточного (ваговий коефіцієнт – 0,7) та проміжного (ваговий коефіцієнт – 0,3) контролю. При цьому обов'язкової присутності здобувачів вищої освіти під час заліку не передбачено.

Залік отримує здобувач вищої освіти, який виконав всі види роботи, визначені в робочій програмі навчальної дисципліни й має достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів) та проміжний контроль (не менше 16 балів).

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вказуються за потреби.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Аньшин В.М. , С. А. Филін. Менеджмент инвестиций и инноваций в малом и венчурном бизнесе: учеб. пособ. Москва: Анкил, 2003. 360 с.
2. Блауг М. Управління інноваціям: Україна та зарубіжний досвід: Монографія / М. В. Гаман. - К.: Вікторія, 2011. - 312 с.
3. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. О. Василенко, В. Г. Шматько. - Київ : ЦУЛ, 2003. - 439 с.
4. Ілляшенко С. М., О. М. Олєфіренко Управління портфелем замовлень науково-виробничого підприємства: *монографія*. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. - 272 с.

5. Ілляшенко С. М. Маркетинг. Менеджмент. Інновації: *монографія* Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2010. 623 с.

6. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент: підручник. Суми: Університетська книга, 2010. - 334 с.

Додаткова:

7. Александрова В.П. Джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності. *Проблеми науки*. 2011. - № 1. С. 22-35.

8. Андронова О. Ф., А. В. Череп. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності: монографія Київ.: Кондор, 2007. 356 с.

9. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. Київ: КНЕУ, 2010. 394 с.

10. Безугла К.О. Інформаційно-комунікаційні технології як фактор інноваційного розвитку економіки *Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем Збірник наукових праць* Київ. 2013, випуск 18. С. 42-55.

11. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління Харків: ІНЖЕК, 2003. - 308 с.

12. Економіка й організація інноваційної діяльності : *підручник* / за ред. О. І. Волкова, М. П. Денисенка. Київ: Професіонал, 2011. 960 с.

13. Жихор О. Б., Т. М. Куценко. Інноваційний розвиток регіону: *монографія*. Київ : УБС НБУ, 2012. 251 с.

14. Йохна М. А, Стадник В. В. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. Київ: Академія, 2011. - 400 с.

11. ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В 20__ / 20__ Н.Р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри до початку навчального року